

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

PROJE OLARAK, “GÖÇ” TEMALI YERLEŞTİRME (ENSTALASYON)

Mustafa Cevat Atalay¹

Birleşmiş Milletler, dünyadaki her yedi kişiden birinin tercih veya zorla göç ettiğini uluslararası ya da ulusal iç göç eden olduğunu belirtmektedir

Göç hayvanlarda olduğu gibi, mevsim, su ihtiyacı gibi doğal sebepler ile yapılıyorsa bu bizim yaşam irademiz için bir gerekliliktir. Bir döngüdür ve ihtiyaçtır. Göç insan yaşamının doğal bir parçası, uzantısıdır

“Göç bereketi, doğal afetlerden ve kıtlıktan korumak, verimsiz toprakları terk edip daha iyi yaşama imkânı araştırmak gibi (doğal sebeplere) veya siyasi ve dini baskı ile iktisadi şartlar gibi sosyal sebeplere bağlıdır. Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere göç bereketini isteğe veya zora müstenit sebepler meydana getirmektedir.” (İpek, 2006: 19).

Göç, canlıların birçok yaşamsal nedenle gerçekleştirmek zorunda kaldığı bir olgudur. Göçün birçok nedeni olmasına rağmen, belirleyici neden, hayatta kalma, yaşamını devam ettirme veya daha iyi bir hayat yaşama isteğidir. Göç, toplumlar ve bireyler üzerinde farklı etkileri olan bir olgudur. Bu etkiler kapsamında trajediler, dramlar ve derin psikolojik etkiler yaşanabilir. Birey ve toplum, yer değiştirmenin sonuçlarından, olumsuz etkilenebilir. Negatif etki, yalnızca göç eden insanlarda değil, insanın, göç ettiği yerde, coğrafyada bulunan canlılar ve özellikle insanlar içinde travmatik sonuçları olabilen bir durumdur.

Göç eden kişilerin genellikle gittikleri yerlerden, göç ettikleri, doğdukları yerlere dönme arzusu ve isteği vardır. Bu amacın, göç edenlerin tümü için bir ütopya olarak kaldığı ve uzun yıllar boyunca gerçekleşmediği söylenebilir. Çünkü göç eden toplumlar, yeni yerlerine giderken köklerinin olduğu asıl yerden uzaklaşır ve duygusal bağlılığı yön değiştirir. Genellikle geride kalanlar üzerinde duygusal bir bağlılık olmasına rağmen, Stuart Hall, göç, tek yönlü bir yolculuktur. Geri dönecek bir “yuva” yoktur (Akt., Chambers, 2014: 23) demektedir.

Göç, toplumda, sonuçları görünen ve görünmeyen birçok psikolojik etki ile bireyleri derinden etkiler. Bunlardan ilki daha başlangıçta gidilen yere ait, aidiyet duygusunun yeterince olmamasıdır. Gidilen-göç edilen yere ait kültürel farklılıklar, bireyin duygusal sağlığı bakımından önemlidir. Uyumsuzluk, aidiyetsizlik, bireyin, yabancılaşmasına, ötekileşmesine neden olabilir ve duyguları daha fazla örselenen birey kendisini toplumdan dışlayabilir. Gittiği yerle, uyum yapma çabası örselenerek, yabancı kültürden uzaklaşabilir.

“Bir toplumdaki ekonomik gelişim, kentleşme, göç, kültürler-arası etkileşim vb. etmenler de kültürel özellikleri ve bunların kişi üzerindeki etkisini

¹ Prof. Dr. Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, E-mail: mcevam@gmail.com.

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, "Göç" Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Proje Olarak, "Göç" Temalı Yerleştirme (Enstakasyon)

etkiler." (Kağıtçıbaşı, 2008: 408),

İnsan yaşamındaki, belirsizlikler nedeniyle, göç ile yukarıda belirtilen olumsuz birçok durum gerçekleşebilir. Yer değiştirme, kaçınılmaz bir durumu haline geldiğinde, farklı bir coğrafyaya, insanlara, kültüre uyumlanma sürecimiz birçok belirsizliğe sahiptir. Göç eden insanlar, yanlarında götürebildiği kültürel öğelerini gittikleri topluma taşımaktadırlar.

"Göç problemi hareketin sonudur. Geriye dönüş yoktur, geçişli değildir. Bir şeyleri yeni bir kültüre ya da medeniyete getirirsiniz ama bir şeyler geri götürmeyi başaramazsınız. Geçişsizdir." (Melitopoulos, 2011: 348).

Göç eden bireyler, göç ettikleri yerlere ait kültürel etkileri, köklerinin bulunduğu yere geri götürebilse bile, geri döndükleri toplum, kültürel öğeleri farklı bir kültürel durumdan izleyecek, aynı tepkileri veremeyeceklerdir.

Yer değiştiren bireyler, yeni geldikleri yere ait kültüre, uyum sağlayabilmeye çalışmaktadırlar. Bu geldikleri kültür ile yeni kültür arasında birçok sorgulamanın, sentezlemenin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Kültürlerin sürecinde arada kalan bireyler, yeni geldikleri kültür altında bağımsızlıklarını yitirip, geleneksel kültürlerini yaşayamama korkusuna sahiptirler.

Türkiye, her zaman göç yollarının üzerinde bir ülke olmuş, bu nedenle birçok göçe maruz kalmıştır. Göç, Türkiye'nin toplumsal hayatının unutulmaması gereken bir gerçeği olarak görülmelidir. Günümüzde Türkiye'de Suriye ve diğer ülkelerden gelen milyonlarca ifade edilen göç etmiş sığınmacı vb. vardır. Göç, Türkiye toplumsal yapısını, ekonomik ve kültürel olarak, çok büyük boyutlarda etkilemektedir.

"Uluslararası göç geçici ya da kalıcı olarak insanların bir ülkeden başka bir ülkeye giderek, yeniden yerleşmesidir; yaygın olarak, ulusal kimlikler ve toplumsal üyeliği, konu etmektedir." (Bartham, Poros, Monforte: 2017: 13).

Almanya Türk göçünün yapıldığı bir ülkedir. Göç 1961 yılından bu yana yapılmaktadır. Almanya'ya giden Türkler, işgücü ihtiyacını karşılamıştır. Almanya'ya çalışmak için seçilen Türk işçileri, başvuranlar arasından, Alınan işverenlerin kurallarına uygun olarak seçilmiştir. Seçim sırasında, sağlık taramaları yapılmıştır. Bu süreçte, insan onurunu zedeleyen, dıştan turnağa kadar beden kontrolleri yapılmıştır. Haydarpaşa tren garından hareket eden trenler üç(3) gün süren yolculuğun ardından Almanya'ya ulaşmışlardır. Göç eden Türkler, Alınan bilmedikleri gibi, yabancı bir coğrafya ve kentte kendilerini bulmuşlardır. Alman makamlarca ilgili işletmelere yönlendirilerek son derece zor yaşam koşullarında çalışmışlardır. Almanya ve Türkiye'den göçerler bu göçün kalıcı olmadığını düşünmekle beraber, uygulamada göç kalıcı bir hale gelmiştir. Eşlerini ve çocuklarını getiren Türkler, Almanya'lı olmuşlardır. "Resmi verilere göre Almanya'da şu anda 1 milyon 472 bini Türk vatandaşı olmak üzere 3 milyona yakın Türkiye kökenli insan yaşamaktadır." (<https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/almanyaya-turk-is-gucu-gocu-baslayali-59-yil-oldu-41650822>).

"Almanya, hiçbir başka ülkeyle Türkiye ile olduğu kadar kadar bağlarıyla"

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Atalay

bağlı olmanıştın. Yaklaşık 2,7 milyon Türk, Almanya'da yaşamakta ve çalışmakta olup, içlerinden çoğu burayı yeni vatanları bilmişler. Alman olarak, Almanya'da kalmaya karar vermişlerdir. Bu göç Almanya'nın değişmesine neden olmuştur. Almanya'yı zenginleştirmiştir.” (Banzer, 2008: 21).

Göç eden Türklerin yolculuğu oldukça travmatik olarak gerçekleşmiştir. Aslında daha iyi bir yaşam standardı arayışına giren, Türk toplumunun, göç süreci oldukça sorunlu, bir yaşamışlığına sahiptir. Aynı yöreden insanların, bir akın halinde kendi yurtlarından başka bir ülkeye gitme durumları birçok araştırmaların konusu olmuştur.

Güzel Sanatlar ve Göç

Göç ile zorunlu, istekli yer değiştirmelerin yanında, güzel sanatlara ait kültürel eserlerin ve sanatçının birçok sınır ötesi ülkeden, Anadolu'ya gelerek, etkiye bulunduğunu bilmekteyiz. Örneğin Mısır, İran ve Uygur sanatı Anadolu medeniyetlerinin o zamanki sanat kültür hayatında pratik ve teorik birçok etkiye bulunan bir göç etkisi olarak görülebilir. Sanat eserleri göç ettüklerinde, aynı zamanda ilk, düzenli üretim yerlerinin de bir kültür, taşıyıcısı durumundadır. Sanat eserlerinin yer değişimi kimi zaman kapsayıcı ancak melez bir kültür oluşmasına neden olmaktadır. Sanat eserleri kültürler arasındaki ilişkiye ve işbirliğine de kendi biçimleri üzerinde yön verebilecek güce sahiptir. Örneğin Japon resminin, Avrupa resminin konuları ve yaratım unsurlarına dahil olarak onda değişiklik yaratmasını bu biçimde okuyabiliriz. Göç geçici veya kalıcı bir adres değişikliğini ifade eder. Ancak göç eden sanat kavramı çok daha ayrı bir konudur ve bu bölümde öncelikle sanatçıların eserlerinde aktarılan göç kavramı irdelenecektir.

Sanatsal çalışmaların göç eden insanlar vasıtasıyla başka kültürlerle taşınması birçok bakımdan daha yeni türlerin de ortaya çıkmasını teşvik etmiştir. Sanatta göç eden sanatçıların işleri yeni yerlerinde hangi biçimde yaratılmaktadır?

Başka bir ülkeye giden sanatçılar manevi miraslarının da yanlarına getirmişlerdir. Sanatçıların göç konusunu ele almaları kişisel duyarlılıklarından kaynaklıdır. Bu duyarlılığın temelinde sanatın çok güçlü bir dilde kamusal alana seslenme gücünün olması ve toplumu, bireyi değiştirebilme, farkına vardırıma yeteneği bulunmaktadır.

Göç Temalı Sanatsal Yerleştirmeler

En başta hayatta kalabilmek için insanlar göç etmektedir. Göç sırasında, nasıl süreçlerden geçtiğimiz sanatçıların konuları arasındadır. Göç kavramının evrensel yönü sanatsal olarak daha iyi anlaşılmasını da desteklemektedir. Sanat yapıtlarında, göç kavramlarının çalışılması aynı zamanda sanatsal bir eylemliliği ve aktivasyonu göstermektedir. Sanatçıların göç yapıtları, gerçekliği çarpıcı bir estetik yapı olarak göstermesi bakımından önemlidir.

“Göç ederken neler yaşadık?”

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Sanatın değiştirme gücü sadece estetik düzeyde değil bizlerin hayatı yorumlama biçimini de değiştirmektedir. Bu bakımdan göç yerleştirmeleri olgunun zorluklarını anlatabilecek güçlülüğe sahiptir. Ayrıca, kamu yöneticilerinin, toplumun, bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin, olguyu, sorun çözme bağlamında fark etmelerini sağlayacaktır. Göçün birey üzerinde oluşturduğu travmatik etki, izleyicilerin çalışmalara dahil olabilecekleri, etkileşebilecekleri enstalasyon çalışmaları bakımından daha iyi aktarılabilir.

Göç temasını işleyen birçok yerleştirme uygulanmıştır. Göç konusu kapsamında, göçmenlere ait çeşitli nesneler, kavramsal nesneler, resimler, ses, görüntüler, heykeller ve haritalar kullanılmıştır. Yapıtlar, izleyenlere göç kavramına dair dramları, travmaları ve sorunları çarpıcı olarak aktarmıştır.

Yapıtlar, göç yolculuğunun sonucunu bir sorunsal olarak tartıştığı gibi dramatik olarak yolculuğun kendisini de aktarabilmektedir. Çağdaş sanatın göç yolculuğunu konu edinmesi, duyarlılık temelli olarak değerlendirebilir. Sanatçıların tepkilerini aktardıkları çalışmalar, radikalce göstergeleri açık ya da daha kapalı kavramlar üzerinden aktarabilmektedir.

Ai Weiwei (1957) tarafından, 2016 yılında, “güvenli geçiş” isimli, enstalasyon yapıt, Konzerthaus Berlin’de mültecilerden alınan ikibindördüyüz(2400) can yeleğinin sütunlara sarılmasıyla ile enstalasyon yapılmıştır.

Yinka Shonibare (1962) tarafından, 2014 yılında, “The British Libraray” isimli, enstalasyon yapıt, desenli kumaş ile kaplanmış kitaplardan kütüphane oluşturulmuştur. Yapılan devasa kütüphane ciltlenmiş bezleri ile kitaplar, ulus, birey, cinsiyet vb. gibi kavramları sorgulamaktadır.

Banksy tarafından, (gerçek kimliği ve doğum tarihi bilinmemektedir) 2019 yılında “göçmen çocuk” isimli duvar resimlerinde, mültecileri aktaran konular resmedilmiştir.

Reena Saini Kallat (1973) tarafından 2011 yılında, yapılan” Untitled (Map/Drawing” isimli enstalasyon yapıt, ses, elektrik kabloları, hoparlörler ve bağlantı araçları ile dünya haritası oluşturularak biçimsel olarak göçü aktaran kablolar kullanılmıştır.

Guillermo Galindo (1960) tarafından 2014 yılında, “zapatello” isimli enstalasyon yapıt, heykelsi bir kurulum olmakla beraber birçok ironik unsur ile göç temasını sorgulamıştır. Yerleştirmede Meksika’dan Amerika’ya giden göçmenlere ait nesneleri ve göçmenleri takip eden araçları ironik olarak dile getirmektedir.

Doris Salcedo (1958) tarafından 2007 yılında, “Shibboleth” enstalasyon yapıt, Avrupa’daki göçmenlere yapılan ayrımları bina içinde dev bir çatlak halinde betimlemiştir.

Jer Thorp (1974) tarafından 2017 yılında, “bir zamanlar biz de yabancıydık” isimli enstalasyon yapıt, göçmen nüfusun yazılı, Göçmenliği vurguladığı 33 metal direkten yapılmıştır.

Shimon Attie (1957) tarafından San Francisco körfezinde 2017 yılında, “gece

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

nöbeti” enstalasyon yapıtı ile mültecilerin Amerika’ya olan yolculuğunu, kurulduğu mekan üzerindeki simgeler ile izleyicilerle etkileşerek aktarır.

Mona Hatoun (1952) tarafından “exodus” enstalasyon yapıtı, 2002 yılında yolculuğu tema edinen bavullar ile insan saçı ile birleştirilen ironik bir aktarımla göçmenlerin Avrupa’ya ulaşmaları konu edinilmiştir.

Göçü tema edinen birçok yerleştirme, gerçekliği ve dramı bir çok aktarımla radikalce sunmaktadır. Bu yapıtlar, izleyicileri çarpıcı bir gerçeklikle sorgulama yapmaya teşvik ederek, sorunu daha içsel bir biçimde aktarmayı amaçlamaktadır. Sanatçı duyarlılığının yaratıcılıkla bir esere dayanması, göçü konu edinen bir fotoğraftan veya videodan temelden, farklılaşarak estetik etkileşimli bir işlev de sağlamak tadır.

Proje

Günümüzün en büyük problemlerinden birisi göçtür. İnsanlar tarih boyunca, Dünya üzerindeki zorunlu veya istendik göçler, sanatın konusu olmuştur. Sanat çalışmaları, yaşanmış sorunları daha hakiki olarak gösterebilmektedir.

Göç

Eski çağlardan beri insanlığın yazısına etki eden göç olgusunu; ‘toplumsal, siyasal, ekonomik ya da ekinsel çatışma temelli bir tehdit algısından ötürü, insanların yaşadıkları uzamlardan başka uzamlara yerleşmek için yaptıkları devinimler’ olarak tanımlayabiliriz. Çok sayıda bilimsel alan araştırmasına konu olan bu olgunun yansıdığı önemli alanlardan birisi de kuşkusuz ‘toplumun bir anlatımı’ olan sanattır. İçinden çıktıkları toplumsal belleği ve ortak olası en üst bilinci en iyi biçimde yansıtan yazar, düşünür, ressam gibi aşkın özneler, bu yeni yerleşim uzamlarında, özü(n)(r) sanatlarını yaratmaktan geri kalmamışlar; böylelikle bu yeni anlayış hem ülke içinde hem de ulusötesinde gelişen göç(er) sanatı ve yazınında karşılığını bulmuştur (Tilbe, 2017).

Proje kapsamında üretilen göç yerleştirmesinin özü, Türklerin, Almanya’ya yaptığı gönüllü yer değiştirmesine dair yolculuktur. Bu göç, ekonomi temelli bir tercih ile yapılmıştır. Tercihle zorunlu yer değiştiren kişiler ekonomik nedenlerle, travmatik olarak aynı kültürden tamamen başka bir kültüre uyum yapmıştır. Çalışma odak olarak Türklerin Almanya’ya göçüne gönderine yapsa da temelde göç olgusu bütün toplumları, canlıları ilgilendirdiği için evrensel bir soruna gönderme de yapılmaktadır.

‘Enstalasyon kendisi bir mecraya olmadığı gibi, belli bir mecraya özgü bir tür de değildir. Videoyu ve giderek, artan şekilde resim gibi daha eski mecraları kapsamaktadır ve her tür mecrayı -hatta performans sanatı unsurlarını bile- içeren mekânsal bir sanat olarak görülebilir’ (Stallabrass, 2013: 31).

Sanatsal yerleştirme (enstalasyon) belirli bir yer için geçici bir süre için yapılmaktadır.

Proje Olarak, "Göç" Temalı Yerleştirme (Enstalasyon)

Enstalasyon sanat: birçok farklı öğeden oluşabilir ve farklı biçimlerde sergilenebilir. Kurulumlar bir mekâna göre düzenlendiğinden, çalışmalar üç boyutlu mekanlarda planlanır. Yerleştirme ile zaten sanatçı tarafından seçilen unsurların belirli bir mekân, alanda düzenlenmesi, konulması ve sunulmasıdır. Klasik sanat eserlerinin galerilerde geleneksel sergilenme amacı dışına çıkarak mekânı da yapının bir parçası haline getirmektedir. Enstalasyon çalışmaları, kurulumla dayandığından tasarım ve mimari gibi disiplinler de fikri aktarmak için bir yapı ögesi haline gelirler.

Galeri veya başka her yerde uygulanabilir. Mekâna göre tasarım uygulanması, sanatçının mekânı da planlamasını zorunlu kılmakta, mekâna yerleştiği her unsuru büyük ölçekte düşünmesini zorunlu kılmaktadır. Kurulumlar büyük ebatlı olduğundan, insanlar kurulumun etrafında, içinde dolaşarak çalışmayı daha farklı olarak algılayabilir, yorumlayabilir. Bu bakımdan yerleştirme, heykelin alımlama özelliklerini tersine çevirir. Heykelden ayrılan enstalasyon, heykelin yarattığı deneyimden farklı olarak, izleyicinin mekân ve eserle oluşturduğu özel bir etkileşimli deneyimdir. Bu nedenle klasik geleneksel heykelden ayrılarak mekân aynı zamanda işin bir parçası haline gelir ve kavramlar üzerinden izleyici odak bir noktaya alınarak etkileşim sağlanır. Sonuç olarak, enstalasyon kurulumlar sanat fikirlerini ortaya çıkarmakla kalmaz, izleyiciyi de sanat eserinin içine davet etmektedir.

Adı geçen projeye yapılan eleştirilere göre, yapıt izleyenlerde farklı tepkilere neden olmuştur. Örneğin çalışmaların portre olarak duvarda sergilenmesi gerektiğini belirtenlerin olduğu gibi, organizatör galeri tarafından mekânda halı üzerinde yerleştirmenin daha iyi olacağı öne sürülmüştür.

Proje amaçlı olarak, sanat yapıtına ve mekâna dair, "tepki" oluşturulmak istenmiştir. Kayıt altına alınan "an" sanat yapıtı açısından önemlidir. Belgesel niteliğindeki fotoğraflar sayesinde, şimdide olmayan yerleştirmenin, orada (mekânda) olmadığı fikrini, izleyenlerin belleğine yerleştirmek amaçlanmıştır. Çalışma estetik bir güzellik oluşturmayı amaçlamadan, karışıklığı, tezatlığı, aulmuşluğu mekanla olan uyumsuzluğu ve dışlanmışlığı radikalce aktarmaktadır.

Göç kavramının bir yerleştirme üzerinden bu gösterimi yeniliği amaçlayan bir yaratıma sahiptir. Çalışma, resimsel öğelerini, yerleştirmenin başlıca elemanı olarak sunmakla beraber, sürükleyici akışı, izleyiciye deneyimletmektedir.

Diğer açıdan görünümde, hareket halindeki tabaklar bir çizgi gibi görünmesi istenmiştir.

Çekilen fotoğraf ve videolar sayesinde çalışma sabitlenmiş, kurulum malzemelerinin, bulunduğu yeri terk etmesinden dolayı alan "tarihselleşmiştir". Çalışmayı, mekânı özel kılan , kurulumu izlemiş olan sanatçılar içinde deneyim işin bir parçası olmaktır. Enstalasyon, deneyimle etkileşim ortamına açık, yağmurlu havada, oraya ait olmayan, doğa ile ilgisiz bir materyalin gerilimini aktarmıştır. Çalışmanın mekanla düşünülmesi ve rastlantı eseri beyaz tabaklarla elektrik direğinin eş beyaz renk ile gösterilmesi, doğaçlama olarak çevrenin o an planlaması üzerine farklı bir deneyim ortaya çıkarmıştır. Çalışma fikir üzerinde hareket ettiğinden ancak detaylarda resimsel tavra dair estetik dil okunabilir.

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Toplu akış çalışmasının birçok açıdan farklı görüntüleri ile belgelenmiştir.

Resim 1. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Akış, ağaçtan başlayıp bina zemine ile buluştuğunda, çalışma tamamlanır.

Resim 2. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Yerleştirme ile çağdaş bir yaklaşımla, göç olgusu kavramsal olarak aktarılmaya çalışılmıştır. Mekân düzenlenmesini içeren çalışma, doğaya ait yaprak ve ağaç dalları ile kurgulanmıştır. Mekândan alınan bu malzemeler, yerleştirmenin en önemli öğesi, beyaz tabaklarla aykırıdır. Birisi endüstriye aitken diğer malzeme tamamen organiktir.

Proje kapsamında sessiz bir aktarım tavrı ile hareket birbiri içinde gerilimi oluşturmaktadır. Portreler bitki veya taş üzerinde dururken hareketsizdir. Hareket ve akış çalışmanın her yerinden görülebilir. Ritim halinde görünen portreler, grup öbekleri de olabilir yalnızlaşabilirler de. Bu aktarım, farklı yörelerden gelen insanların, göç yolculuğu sırasında, gruplaşmalarını, ayrılmalarını veya yalnızlaşmalarına dair bir göndermedir. Göç çalışmasının portre aktarımları, bireylere ait tanımlılık içermez. Çalışmanın mesajı radikalce aktarılır.

Çalışmanın düzenlenmesi, sabah saat 9:00 sıralarında başlamıştır. Yağmurlu bir havada kurulum yapılmıştır. Mevsimin, hava koşullarına bağlı ve yağışlı hava akşam saatlerine doğru azalmıştır. Yerleştirmenin, bulunduğu alan otel bahçesi, yeşil bir alanla birleşmektedir ve ıssız bir sessizliğe sahiptir. Güneşi engelleyen bulutlu bir hava altında, açık alana yerleştirilen işler son olarak taş zeminle buluşmuştur.

Proje kapsamında yapılan işin ortadan kalkması ve bu metinle desteklenmesi çalışma üzerinde oluşacak soruları artırılmaktadır. Yerleştirmenin ortadan kaldırılması ve fiziksel mekandan ayrılması ile kavramsal olarak anlamı “güçlenmiştir”. Yerleştirmenin geçiciliği burada çalışmayı değerli kılan bir unsura dönüşmüştür.

Çalışmalarda Kullanılan Teknik ve Yöntem

Kâğıt tabaklar olarak, geçici materyal üzerine yapılmıştır. Kalıcı olmayan kullanıldığında atılan bu materyal, ucuzdur. Endüstri toplumunda rahatlıkla vazgeçilip, tedirgin olunmayacak bir nitelik ve niceliğe sahiptir. Geçicilik kavramını temsil eden kâğıt tabak, yiyeceklerin sunulduğu bir yüzey, kapıdır. Kullanıldıktan sonra rahatlıkla çöpe gönderilebilir. Gündelik eşya olarak kâğıt tabak değersizdir. Portrelerde bu yüzeylere yapılmıştır. Sürekli onunla karşılaşabiliriz. Çoğu zaman işlevi dışında tamamen önemsizdir.

Tabaklar içinde, kaligrafi birçok soyutlamaların olduğu portreler biçimler bulunmaktadır. Bu portreler yüzeyler halinde aktarılmıştır. Portrelerde, biçimlerin bir birey olarak belirginleşmesi yerine, toplu bir grubun soyutlamalar olarak görünmesi sağlanmıştır.

Çalışma onbir (11) metre uzunluğunda, iki (2) metre genişliğinde, iki (2) metre yüksekliğinde bir alana yerleştirilmiştir. Tabak genişliği otuz (30) cm'dir. Kâğıt tabaklar beyaz renktedir. Yerleştirme çim alan üzerine ve çam ağaçları üzerine yapılmıştır. En arkadaki portre, konvoyu “gözleyen” biçimde yerleştirilmiştir. Bu portre ile geride kalanlara gönderme yapılmak istenmiştir. Çalışma, galeri deneyiminin üzerine çıkarak, alana hakimiyet kuracak boyutlardadır. Kurulumundan sonra serpilmiş gibi görünen kâğıt tabaklar, izleyenler içerdikleri ve dışardan deneyimlemiştir. Çalışmanın en sonunda bir ağaç dalı yer almaktadır.

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Bazı portrelerin üzerine de yapraklar dökülmüştür. Ve bununla göç eden toplumun, yaşadığı toplumun coğrafyasından koparak, endüstrileşmiş kente yolculuğu aktarılmıştır. Bu çalışma kapsamında, topluluklar, zaman ve geçicilik kavramlarına odaklanılmıştır. Aidiyet, duygusal bağlılıkları temsil eden görüntüler kapsamında, portreler zaman zaman yan yana yaklaşmakta, bazen uzaklaşmaktadır.

Resim 3. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Resim 4. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Çalışma kapsamında temsil edişin önüne geçerek, izleyicinin kavramlar üzerinden deneyim yapması belirleyicidir. Düzenleme boyunca kâğıt tabaklar bir

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

ilerleme halinde doğadan, insan yapısı taş yapıya doğru ilerleyen bir akış sağlamaktadır. Göç edenler, doğadan koparak endüstriye adım atmaktadırlar.

İlk çalışma ağaç üzerinde, konvoyu ve hareketi gözleyen bir portreden oluşmaktadır. Bu resimde portre akışsızlayan bir durumdur.

Proje Türkiye’den, Almanya Berlin’e taşınarak, göç kavramına uygun bir hareket tarzı benimsemiştir. Portrelerde bulunan soyut kaligraf: geldiği topraklardan kimlikleşen, ancak soyutlaşan portreleri göstermektedir. Figür yerine başların çizilmiş olmasının nedeni zihinsel bir göçe yapılan göndermedir. Beden temsili yerine, kafa aktarımına odaklanılmıştır.

Resim 5. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

İkinci tabak, çim zemin ile buluşur ancak, diğer çalışmalardan farklı olarak yarı dik olarak kurularak izleyen ve hareket etmeye hazırlananı aktarmaktadır.

Sanatçı kendine özgü malzemeleri bağımsızca tasarlamış ve seçtiği temaya göre kurulumu yapmıştır. Yerleştirme yapıt, tamamen kendine özgüdür. Resim altyapısından yararlanmıştır. Çalışma kapsamında kağıt tabaklar ve üzerindeki portre çizimleri, canlı kurulumla ait performans, belgeleyen fotoğraf ve videolar, göç memi ve çalışmanın kuramsal metninden oluşmuştur. Çalışma, sanatçıya ait youtube kanalında gösterime sunulmuştur.

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Resim 6. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirme, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Geçicilik

Walter Benjamin tarafından “Sanat yapıtı biriciktir, yok olmaya yargılı ya da yok olmuş yerlerin ve zamanların belleğidir. Aylayı oluşturan, sanat yapıtının aynı zamanda kalıcı ve kırılğan oluşudur, çünkü sanat yapıtı ancak “burada ve şimdi” vardır ve yok olup gitmesi için, çok önemsiz bir neden yeterlidir” (Lenoir, 2005: 106).

Sanat eserlerinin genellikle sanatçılar tarafında kalıcı olması, gelecek nesillere aktarılması amacı vardır. Bu sanatçıların fikirlerini aktarma bakımından önemli bir amaç haline gelirken, kalıcı ve daha dayanıklı malzemeler sanatın aracı olmuştur.

Çalışma kapsamında ele alınan çalışmanın geçiciliği ve terk edilebilirliği bir kavram olarak irdelenmiştir. Uygulamacının yaptığı çalışma bir gün gibi kısa bir sürede kurulum biçiminde düzenlenmiştir. Türkiye’de de başlanılan çalışmalar sabahleyin kurulup, hava karardığında toplanmıştır. Kısa ömürlü geçici malzemeler ile kırılğan, kolayca tahrip olan bir nesneye gönderme yapılmak istenmiştir. Çalışmanın o an orada gelişen bir planla, daha önce hiç görülmemiş doğal bir ortama kurgulanmış olması, çalışmanın tekrarlanmaması adına yapılmıştır. Portrelerin alanda dağıtılması spontan bir yaklaşım ile o an düşünülerek planlanmıştır.

“Ayrıca bir sanat eserinin ya da entelektüel bir başarının güzelliği ve mükemmelliğinin zamansal kısıtlılık yüzünden neden değerini yitirmesi gerektiğini de daha iyi anlamış değilim.” (Freud, 1999: 274).

Mekarun, yerleştirmenin konusu olması, göç edilen başlıca yer olması nedeni

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (Enstalasyon)

ile kurulumun yeniden başka bir mekânda oluşturulması anlamlı değildir. Sağlam olmayan malzemeler ile o an orada bulunan, geçici mekâna uygun sanatçılara sunulan çalışma, kurulumun deneyimlenmesi ile tamamlanmıştır. Eşlik eden sanatçılar izleyenler kurulumu izlerken, sanatçıya ait jestleri de rahatlıkla deneyimleyerek, kurulumu dahil olmuştur. İzleyiciler bakımından bu ana dair yaşanan deneyim, fotoğraf ve videolarda ancak belirli bir aşamada aktarılabilmiştir (<https://www.youtube.com/watch?v=aXLwiENQuU>).

“Geçicilik” kavramı ile “kalıcı” kavramı sanat yapıtları bakımından bir sorunsaldır. Kalıcı olan ve kalıcı olmayan, göç eden insanların düşüncelerinde yaşanmış olmalıdır.

Çimlerin üzerinde yer alan tabakların bir su göleti üzerinde salımsız olarak yüzdüğü de düşünülebilir. Bu metafor izleyici açısından bir soru işareti oluşturarak işin içine izleyiciyi de çağırarak istemektedir. Portreler izleyiciye değil gökyüzüne doğrudur. İzleyici ile iletişim kurmak yerine kendi yalnızlıklarındadır.

Resim 7. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirme, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Ağaç üzerindeki ilk çalışmadan itibaren birbirini izleyen portre çalışmaları vardır. Devam eden çalışmalarda, tekil ve çoğul izleme ileriye doğru biçimlenmektedir.

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Resim 8. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Toplu akış ağaçtan başlayarak devam etmektedir.

Resim 9. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Resim 10. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Resim 11. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Resim 12. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Resim 14. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Resim 15. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

Resim 16. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, (Hotel Müggelsee sınır açık alan)

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Resim 17. Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Yerleştirmesi, 1100 cm x 240 cm, 2017, Almanya, Berlin, açık alanda kuruluma ait portrelerin 49 adet kağıt tabaklarda görünümlü

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, "Göç" Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:1, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

Kaynakça

- Baker, U., ve Berenscl, E. (Dcr.). (2011). *Beyin Ekranı*. 1. Baskı. İstanbul: Birikim Yayınları.
- Bartham, D., Poros, V. P., Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Ankara: Hece Yayınları.
- Chambers, L. (2014). *Göç, Kültür, Kimlik*. 2. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freud, S. (1999). *Sanat ve Edebiyat*. İstanbul: Payel Yayınları.
- İpek, N. (2006). *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*. Trabzon: Scander Basın Yayın.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. 11. Basım. İstanbul: Evrim Yayınevi ve Bilgisayar San. Tic. Ltd. Şti.
- Lenoir, B. (2005). *Sanat Yapıtı*. 4. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Stallabrass, J. (2013). *Sanat A.Ş. Çağdaş Sanat ve Bienaller*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Stockhaus, H. (Ed.). (2008). *Made in Turkey, Positionen Türkischer Künstler 1978-2008, 1978'den 2008'e Türk Sanatçıların Konumları*. Frankfurt: Heike Stockhaus Für Die Ernst Barlach Museums-gesellschaft Hamburg.
- Tilbe, A. (2017) Almanya, Berlin, Göç yerleştirilmesi için yazılan metin. İnternet <https://www.younibc.com/watch?v=aXLwiENQuUQ> (<https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/almanya-turk-is-gucu-gocu-baslayali-59-yil-oldu-41650822>). 1 Kasım 2021 tarihinde internetten indirildi.

Görsel Kaynakça

Resim 1-17: Mustafa Cevat ATALAY, “Göç” Kurulumu yapılırken, 2017, Almanya, Berlin, Hotel 1100 cm x 240 cm Mügöçkece açık alan, 2017, Sanatçı arşivi

Ekler

1- Türkiye’de Yerleştirmeye ait çalışmalar

REFERANS:

Atalay, M. C. (2021) Proje Olarak, “Göç” Temalı Yerleştirme (ENSTALASYON) Yayın Yeri:Transnational Press London, Editör:TİLBE, A. & ATALAY, M. C., Basım sayısı:41, Sayfa sayısı:215, ISBN:978-1-80135-111-9, Bölüm Sayfaları:70 -91

2- Yerleştirmenin yapılması

3- Davetiye

